

# SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGTELLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.  
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefont 15. sz.  
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:  
**BETEGH PAL**  
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1. korona

## Közgazdasági Egyetem.

Irta: *Chorin Ferenc*

főrendiházi tag.

Rég nem részesítette az ország oly általános helyeslésben a kormány valamely elhatározását, mint azt, melylyel a két új tudományegyetem felállítását bejelentette. A kultuszminiszter ur ezzel a lépéssel a tudománynak két új műhelyét szervezte Magyarországon, melynek feladata leendő előbbre vinni azt a nagy kulturális munkát, melynek eredményei nemzetünk jövőjére és európai pozíciójára kiváló hatással vannak. Az új egyetemek felállítása iránti elhatározás bizonyítéka annak, hogy a tudomány nálunk abban a megbecsülésben részesül, mint a többi nyugateurópai országban és hogy a magyarságnak a kultúra iránti nagy igényeit az eddigi fővárosban központosított legfelsőbb oktatás nem elégítheti ki.

A két új egyetem felállításával azonban csak meglévő kulturális állapotokat fejlesztünk, de nem mutatunk új irányokat, nem nyitunk új lehetőségeket a nemzetnek, hogy a produktív termelés terén fejthesse ki erőit és a nagy világversenyben, mint tényező helyet foglaljon. Ha vizsgáljuk a gazdasági téren való elmaradásunk okait, nem vonhatjuk kétségbe, hogy azok egyike abban keresendő, hogy nemzeti intelligenciánk nem bír azokkal az ismeretekkel, melyek ma a gazdasági élet vezetéséhez szükségesek. Innen van az a nyugati államokkal szemben határozott inferioritásunk, mely nálunk mindenütt észlelhető, ahol az ország gazdasági érdekei mérlegeltetnek és eldöntetnek és innen van az, hogy társadalmunkból hiányzik az irányításnak és ellenőrzésnek az a képessége, mely más államokban a végrehajtó hatalomnak gazdasági kérdésekben szükség szerűen előírja a követendő utat. Erezhető ez a parlamentben, érezhető azoknak a tárgyalásoknak folyamán, melyeket külállamokkal folytatunk gazdasági szerződéseket megkötése tekintetében, érezhető mindenütt a hivatalokban, de érezhető magunknál a termelő ágaknál is, ahol az a kezdeményezés, céltudatos keresztülvitel, melyet nagy közgazdasági tudás és magas közgazdasági szempontok nyújtanak, kielégítőnek nem mondható. Bizonyára minden téren vannak egyes kiváló férfiak, — parlamentben, miniszteriumban, iparvállalatok élén, mezőgazdaságunk körében — kiknek alkotó ereje legyőzi a nehézségeket és kik uttörő munkát végeztek Magyarországon. Ezek azonban kivételek a művelt középosztályból, melyre az ország szellemi vezetése hárul, hiányzik a közgazdasági érzék és közgazdasági ismeret. Természetesen ennek három következménye az is, hogy hiányzik a rokonszenv nálunk, az erkölcsi megbecsülés, a köz-

gazdasági alkotások iránt, mert hiszen nem ismerik jelentőségüket, nem ismerik a munkát, amit a nemzeti termelés érdekében kifejtettek.

Hogy ez így van, ennek korántsem az intelligencia hiánya az oka. Elsősorban talán történelmi okokra vezethető vissza; a nemzet századokon át kénytelen volt erejét alkotmánya függetlenségének védelmére összpontosítani. Gazdasági kérdésekkel alig foglalkozott. Ez a múltban még valahogy lehetséges volt, de ma, mikor az egész világ küzdelme gazdasági téren dől el, amikor a nyugati államok egész szervezete, hadserege, tengerészete, külügyi képvisellete elsősorban gazdasági célokra szolgál, kétségtelen, hogy nekünk is egész erőnket ide kell koncentrálni, ha teljesen elmaradni nem akarunk.

Ennek a domináló érületnek tulajdonítható az a szerencsés körülmény, hogy a különböző termelési ágak egyesültek egy óhajban, egy közgazdasági egyetem kreálása iránt és engem tisztelt meg azzal, hogy a főrendiházban ez óhajnak szószólója legyek. Legyen az országnak egy tudományos intézete, ahol a gazdasági és szociológiai tudományok, mint önálló cél műveltetnek, nem mint a jogi tudomány mellék tárgyai, hanem mint öncél egy gazdasági szelleműl áthatott társadalom teremtésére és nevelésére.

Mit jelentene az, ha Magyarországon intelligenciájának egy jó része több éven át a földművelés, kereskedelem és ipar legmagasabb kérdéseivel foglalkozna és az európai és világgazdaságot áttekintő nagy ismeretekkel lépne ki az élet porondjára. Ha megismerné azokat a vámpolitikai, közlekedésügyi, iparpolitikai, mezőgazdasági nagy kérdéseket, melyekről ma az egyetemet végzett embernek fogalma sincs. Milyen haszon volna ez a birtokosra, a közhivatalnokra, a törvényhozóra, iparosra és kereskedőre és milyen áttormalása volna az egész közéletünknek!?

Hogy elérjük ezt a célt, melyet magunknak a magyar társadalom transformálását illetőleg kitűztünk, egyetemre van szükség. A kormány meg lehet győződve arról, hogy az a költség, melyet az egyetem igényel a nemzeti ügynek adminisztrálásában, a termelés jobb vezetésében sokszorosan fog visszatérülni és egy új, jobb jövőnek segíti az alapját megvetni.

— Székely vasutat a székelyeknek!

Ez a kiáltás hangzik évtizedek óta és nincs, legalább eddig nem volt, aki meghallja, megértse kormány körökben a székelységnek ezt a nagyon is indokolt jajkiáltását. Nagy befolyású, országos tekintélyű képviselőink voltak állandóan, de azért egy lépéssel sem vitték előbbre a Székelyföld közepének vasut-ügyét. Körül kerülhetnek a körvasuton, mint a farkas a magas kerítéssel körülvett ólat, de hozzánk: a Székelyföld természetes köz-

pontjába bejutni, csak nagy kerülőkkel lehet. Mi és velünk együtt a magyar sajtó évek óta sürgetjük az igazi székely vasut megteremtését, mely a székelyföldi vármegyéket közvetlenül összekapcsolja és így itt, az ország keleti határán szegletkövet képező székely faj megerősödését eredményezné. Ez az igazi székely vasut pedig egyedül és kizárólag a kolozsvár—marosvásárhely—székelyudvarhely—sepsiszentgyörgy—konstanci viágforgalmi transverzális vonal kiépítése. E nélkül csak toldozás, foldozás az egyes vicinálisok kiépítése, mert a Székelyföld megerősítését, jövődöbeli fejlődését nem tudják alapozni. Egyelőre azonban a legnagyobb örömmel vesszük a legkisebb előhaladás hírét is. A „Csikvármegye“ laptársunk azt állítja, hogy a legautentikusabb helyről értesül a kereskedelemügyi miniszteriumban folyó munkálatokról, mely az erdélyrészi transverzális vasut tervezete és költségvetésének elkészítésében nyilvánul. Ebből azt következteti laptársunk, hogy Beöthy László kereskedelemügyi miniszternek nem pusztán ígéret a jelszava, hanem a komoly cselekvés, mert a héjjasfalva—székelyudvarhelyi és a küllőszeg—parajdi zsákutcába futó vasutvonalakat sürgősen akarja kiépíttetni, hogy a körvasutba bekapcsolják. Ha ez így áll, amiben kétségeskedni nem akarunk, akkor tényleg mindnyájunk osztatlan elismerésére számíthat a miniszter. De a jól végzendő munka, a hazafias cselekedet nyugodt öntudata, mely e tényét követné, már magában véve is nagy érték lenne a kereskedelmi miniszter székelyföldi korszakalkotó működése terén. Vármegyénk és a székelyföldi összes orsz. képviselők figyelmébe ajánljuk az igazi székely vasut régen vajudó kérdését. Álljanak sorompóba partkülönbség nélkül e nagyfontosságú ügy mellett s minden rendelkezésükre álló eszközzel segítsék dűlőre. Egy egész országgrész: Erdély pusztulásának ügyéről van szó, amelynek elhárításáért minden igaz hazafinak sikra kell szállnia.

## Dr. Valentsik Ferenc képviselőnk beszéde.

(2. folytatás)

Statisztikai adatokat kellene felhozni az ország különböző részeiből abban a tekintetben, hogy micsoda mizeriák vannak az országban és hogy micsoda elhanyagolt állapotban vannak ezek? E statisztikai adatok azonban kissé önkényesek és a figyelmet is elvonják. Ismerek egy vármegyét, a hol szültem és a hol lakom; ennek a vármegyének állapotáról mondok el egyet-mást. (Halljuk! a baloldalon) A vármegyének 110.000 lakosa van, a melynek 96 százaléka szintizta magyar.

Sümegei Vilmos: Azért mellőzik!

Valentsik Ferenc: Sokszor halljuk a frázist, hogy a Székelyföld Magyarországnak keleti védbástyája, azt minden erővel és minden eszközzel meg kell védeni. Sajnos ez mindegy frázisnak való. Bizonyítja ezt az én vármegyém esete.

Tudjuk, hogy minden közgazdasági felendülésnek első tényezője a jó forgalmi viszony, az olcsó közlekedés. Azt hiszem, hogyha európai embernek mondanám el, a

mit elmondandó lesznek, nem tudná elhinni. A 110 000 lakost számláló székely vármegyén hét kilométernyi uton vonul keresztül a vasut és ezen hét kilométerben: egyellen nemzetiesség lakta községünket érinti, annak fűtőlt is, míg a koalíció el nem törölte ezt a vívmányt, most már nem is fűtől (Derűtség a szélsőbaloldalon). A vármegyének ebből ennyi haszna van.

De tovább megyek. Az iskolakötelesek 35—40 százaléka beiskolázatlan egyszerűen azért, mert iskolára pénz nincs. Nálunk 40 kilométeres körön belül évek óta sem egy orvos, sem egy gyógyszerész nincsen. (Felkiáltások balfelől: Hallatlan!)

Hajdan virágzó ipara és kereskedelme volt. Székelyudvarhely városának iparosai igen jól tudtak keresetükből megélni; ma például a 80 tagot számláló fazekas társulatlából, egyetlen egy van és ez előtt pár héttel kért utlevelet, hogy Amerikába kivándoroljon. Tízezer lakost számlál egy város és annak összes egyenes állami adója 100 000 korona, a melyből 15 000 koronát behajthatatlanság címen le kell írni. Tehát végződik a számadás azzal, hogy a 10 000 lakóju város, a melynek 10—15 évvel ezelőtt élénk kereskedelme volt, a melynek polgárai élhető módon voltak, ma csak 85 000 korona egyenes állami adót képes fizetni. Hogy ezzel szemben a pótdó 75—100 százalék, az egészen természetes. (Ugy van! balfelől.)

Közutaink állapotára csak annyit említek meg, hogy a szomszéd Maros-Torda vármegyével a közlekedés vicinális közuton történik (Mozgás) és méltóztassék meggondolni, hogy hogyan lehetne forgalmat várni ettől az elhanyagolt helytől, midőn ha el akarunk jutni vasuton a tőlünk 50 kilométerre levő Csikszeredába: 14 órai vasuti utat kellene tenni; ha elakarnánk jutni a szomszéd városba, Sapsiszentgyörgyre, akkor 10 órai, ha pedig a 80 kilométer távolságra fekvő Marosvásárhelyre, akkor 14 órai utat kellene vasuton tenni. (Mozgás) Ellenben a nemzetiséglakta vidékek? Azt méltóztassék megnézni, azok keliőleg fel vannak szerelve vasutal.

Nálunk ha valaki akármilyen pupillaris kölesőnt jó biztosíték mellett fel akar venni a takarékpénztártól, nem kapja meg. Magyar pénzügyintézet jelzáló kölesőröket nem ad. De méltóztassék megnézni minden második telekkönyvet: a nemzetiségi pénzügyintézetek mindenütt rá vannak kebelezve. És méltóztassék megengedni, hogy annak igazolására, milyen elhanyagolt hely ez, az állami épületek helyzetét is említsem. Ott van egy törvényeségi épület, a melyet az állam 10—15 év előtt potom pénzen vásárolt. De az olyan állapotban van, hogy a szakértők kimutatták róla, hogy tuberkulózis bacillusokkal van telítve. (Mozgás balfelől). Tíz éven belül 14 ember halt el onnan tuberkulózisban, 15 év óta ötödik törvényeségi elnökünk van. Három meghalt, a negyedik elvitte magával a pusztító kórság csiráját. Most van az ötödik. Ez nem titok az igazságügyminiszter előtt. Felterjesztést tett hozzá a törvényeségi elnök, a táblai elnök, a városi képviselő testület, Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága, elítte hevernek az akták és akkor azt mondta az igen tisztelt miniszter ur, jól van a város adjon segédelmet.

Ez az a város, a mely 85 000 korona egyenes adót fizet, felajánlott 100 000 koronát és ingyenhelyet, csak hogy építsék meg a törvényeségi épületet. Én nem hibáztatnám a miniszter urat, ha nincsen fedezet. De egy oly országban, amelynek ilyen elsőrangú szükségletre nincsen fedezete lehet, drága pénzen, minden komoly ok nélkül, minden józan cél nélkül Dreadnought-okat építeni!? (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon). Mikor ilyeneket látok én, akkor teherbíró képességről ne beszéljünk. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon).

Én most nem akarok végig menni mind ezeken a mizériákon, de méltóztassék megengedni, hogy különösebb elbánásban részesítsek egy kérdést, mert az én szerény nézetem szerint, elsőrangú országos közérdek az, és annak az országos közérdeknek sérelmével fogunk eljárni, ha a bajokon nem segítünk. A tisztviselők helyzetét értem. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon) Mert alig mulik el nap, hogy a tisztviselői karnak valamely részéből kínos panaszhangok el ne jussanak hozzánk és én úgy vélem, hogy már elérkezett a 12-ik órája annak, hogy ezeket a panaszokat meghallgassuk és a bajokon valamiképp segítsünk.

Elérkezett az utolsó órája, a mikor meg kell hallgatni, mert ne méltóztassék elfelejteni, hogy arra a tisztviselői karra az országának igen fontos érdekei vannak rábizva, s ezen érdekek jelentékeny sérelmével járna, ha a panaszokat végre meg nem hallgatnánk és azokat végre nem segítenénk. Méltóztassék visszaemlékezni, hogy mar Shakespeare azt mondatja Julius Caesarral, hogy engedjétek hozzám a kövér és jól táplált embereket, mert azokban megbízom, de a sovány, kiéhezett embert ne engedjétek közzelembre, mert az iránt bizalmam nincs.

Méltóztassék elhinni, hogy a tisztviselői kar ma még példaszzerűen teljesíti kötelességét, ma még a szorgalom és a szakértelem szempontjából ellene lényegesebb kifogást emelni nem lehet, de hogy ez vajjon így lesz-e, ha majd a nyomor kopogtat ajtaján, azt én előre megmondani nem tudom.

Gróf Batthyány Tivadar: Már kopogtat!

Válentsik Ferenc: A kétségbeesés és a szenvedés rossz tanácsadó. Bizonyos, hogy ha az állam szerződésre lép a maga tisztviselőivel és azt mondja nekik, hogy igénybe veszem a te összes munkaerőt s lefoglalom magamnak és ott kell lakjal a hol hivatalod van, hogy éjjel-nappal rendelkezésre állj, akkor bizonyos, hogy valamiképpen díjazni is kell a tisztviselőket és olyan helyzetbe kell hozni őket, hogy a főnforgó viszonyok között tisztességgel megélhessenek (Igaz! Ugy van! a bal és a szélsőbaloldalon). (Folyt köv)

## Törökbuza, — zab, haricska.

**Az Udvarhelyvármegyei Méhész-Egyesület felhívása a vármegye kispapjaihoz a pohánka (haricska) termelése tárgyában.**

Udvarhelyvármegye területén ez ideig szörványosan termelt haricska nagyobb mérvű termelése anyagi vívmányaink romlása következtében nagyon indokoltá vált. A szomszédos Háromszék vármegyében már régóta nagyban termelik s magtermése a háztartásban használt tengerit teljesen pótolja, sőt a jobb módúak asztalánál is elfoglalta helyét. E vármegyében, hol a mezőgazdaság még igen sok oldalon megerősítésre, pótlásra vár, s különösen a vármegye havasalji részében a helyett, hogy a gyengén fizető tengeri termelés helyett más alkalmas gazdasági, esetleg takarmánynövény termesztését vezetnék be és karolnák fel a kispapokat — a tengeri termesztését erőltetik és terjesztik, — holott a silány talajviszonyok és szeszélyes éghajlat miatt a tengerinek 5 évi átlagban van legalább egyszer biztosítva a termése: még akkor is hozzá viszonyítva e vidék termés-átlagát csak a keresztur-vidéki termésátlaghoz — a közepesen aluli mérlegen áll.

A tengerivel szemben megnyilvánult túlzó termelési vágy s a szántóföldek több mint egy negyed részének e kapás növény-nyel való lefoglalása hátráltatja a belterjes állattenyésztés fejlődését s ennek stagnálása a vidékek anyagi felszabadulását. Nem lévén célunk a tengeri ellen irányítani a közvele-

ményt, sőt ennek termelését ott, a hol a talajviszonyok és éghajlat önmagukban biztosítják, mint pl. Keresztur-vidéke nagyon szükségesnek és nélkülözhetetlennek tartjuk, azonban hol a természeti feltételek termelésére nincsenek meg oit, mint teljesen pótló növénynek, a pohánkának termesztését ajánljuk a vármegyei kispapok meleg figyelmébe.

A pohánka éghajlatunkat teljesen bírva, termelése fokozni fogja a gazdaság jóvedelmét, háztartási használata mellett ép úgy, mint a törökbuza derálva takarmánnyá adható sertéseknek és szarvasmarháknek. Tagosított birtokokon aratás után vetve és zölden alászántva, jó minőségű zöld trágyázást ad. A talaj iránt nem válogatós, a zabnál is csekélyebb igényei vannak s rendszeresen sovány, lazakötött földre szokták vetni. Trágyázni alája nem szabad, mert frissen trágyázott földben folyton virágzik és magot nem termel. A hideg iránt igen érzékeny, épen azért vetése csak május, június hónapokban eszközölendő, mikor a kései fagyoktól sem tarthatunk.

Egy kat. holdra 1 hl. liter vetőmag szükséges, sorba vetéssel 60—70 liter is elegendő. Gyomlálásra csak az esetber szorul, ha gyéren vetették, illetve kell ki. Fejlődése alatt állati, növényi paraziták nem szokták bántani.

Aratása a vetéstől számított 6—7 hét alatt következik be, mikor alsó szemei megfeketedtek. Aratás után úgy járunk el vele, mint a gabonafélékkel. Sovány talajon 5—6 hl. liter, gazdagabb talajon 10—12 hl. magot termel, szalmája alomnak használható fel.

Mint igen jó mézelő növényt a méhészeknek is kiváló figyelmébe ajánljuk. Vetőmagot a méhészegyesület hajlandó Háromszék megyéből beszerezni s vételáron a gazdaközönség rendelkezésére bocsátani. Termelni szándékozók jelentkezzenek a név és mennyiség megjelölésével az egyesület titkári hivatalánál Székelyudvarhelyen.

Az elnökség.

A vármegyei méhészegyesület fennebbi felhívását a legszívesebb készséggel közöljük és magunk részéről is melegen ajánljuk közfigyelmébe annál inkább, mert „Törökbuza, zab, haricska” címmel az eszmét a „Székely-Udvarhely” mult évi 100-ik számában mi hoztuk felszínre. Ohajtandó volna, hogy e felhívás vármegyeszerte visszhangot keltson s már ez évben minél nagyobb körben gyakorlatba vetéssék. E célból felkérjük a vármegye alispánját is, hogy a rendelkezésére álló propagálási eszközökkel álljon az ügy mellé és a nép érdekében munkálkodjék közre, hogy a haricskatermelés e vármegyében, az arra alkalmas hegyoldals helyeken felkarolassék. Ezt egyrészt a vármegye közgazdasági életének helyes irányítása, másrészt pedig a nép jóvedelmi forrásának fokozása szempontjából, csakis kedves kötelességének tekinthetik s hisszük és reméljük, hogy fogja is tekinteni. SZERK.

## Irodalom.

— **Olcsó Jókai.** Mi alatt az egész sajtó és közvélemény azon vitatkozik, hogy a nagy költő halhatatlanságának ércbe öntött vagy kőbe faragott szimbólumát miképp kellene méltón megalkotni, azalatt csendesesen, zaj nélkül és annál mélyebben veti gyökerét a nagy tömegek lelkébe Jókai minden dicsőségének, győnlőrosztó mesés gazdagságának a megismerése. Történik pedig ez a hatásban és jelentőségében nagyszerű folyamat az Olcsó Jókai szapora, mozgékony és páratlanul olcsó fizeteli révén, melyek életerők valóságára váltják azt, aminek a szobor csak jelképe lesz. Az Olcsó Jókai februári számai — melyek minden könyvesboltban kaphatók — a következők: 21. Még sem lesz belőle tekintetes asszony. 22. A csigák renygyei. 23. A fránya hadnagy. 24—25. Rendkívüli nők. 26—30. Egy játékos, aki nyer.

## HIREK.

— **Erdélyi vasutpolitika** címmel a Budapesti Hírlap pénteki számában igen komoly és figyelemre méltó cikket közöl. Ugyanazon argumentumokat hangoztatja, a melyeket mai számunk más helyén mi is felhoztunk. Vajha illetékes helyeken végre már meghallgatásra találnának a komoly szavak. A nagy érdekeket szolgáló kitűnő cikkelyre még visszatérünk és esdve kérjük a magyar sajtó hazafias érdekért küzdeni kész bajnokait, foglaljanak állást a keleti határszél védelme érdekében. Ennél fontosabb országos kérdés, nem sok van.

— **Kinevezés.** Az igazságügyi miniszter Nagy Samu székelyudvarhelyi törvényszéki átalakító díjnokot az oklándi járásbíróshoz irnoknak nevezte ki.

— **Nőegyleti fillérestély.** A székelyudvarhelyi jótékony nőegyesület e hó 7-iki fillérestélye, melyet a Budapest-szálló termében tartott és a melyet Kovács Margitka, Laczkó Irma és Siegmund Gertrud rendeztek, minden tekintetben kiválóan sikerült. A fejdízes gyermek fillér csoport alá foglalt kedvességekben, nagy gyönyörűsége telt az előkelő és a természet zsufolásig betöltött közönségnek. Ezután feszült érdeklődéssel várták a következő műsorszámot, mely Betegh Böske magánjelenete volt. Műkedvelői képességét a nőegyleti fillérestély közönsége előtt most mutatta be először s már ez is láthatóan fokozta a kíváncsiságot. Zajos tapsokkal fogadták a dobogóra lépéseket és — őszintén szólva — a nőegyleti fillérestélyeken szokatlanul nagy figyelemmel kísérték előadását. Különösen a Kónya Jancsi ügyes kíséretével énekelt dalokat általános elismeréssel, valóságos tapsviharral jutalmazta a közönség és a sikeres szereplés után, egymást érték a gratulációk. Majd Broós Károly, Dunst László és Zerbos Vilmos összevágó, szép éneke után, meglepetésül Dunst László adta elő humoros, helyi epizódokat felölelő ügyesen összeállított monológiát. Végül pedig társasjátékok és éjfél után 1 óráig tartott kedélyes táncmulatság zárta be a valóban igen szép sikerű fillérestélyt, melyen azelnöki tisztet Homolay Lajosné kir. pénzügyi tanácsosné töltötte be és a melyen jelen volt Török Pálné tiszteletbeli elnöknő is. — z... i.

— **Feminizmus az iparosok szabad lyceumán.** Dr Pál Ernő ügyvéd, városi tisztifőgyűlés ma (vasárnap) d. u. 2 órakor az iparosok szabad lyceumán igen nagy fontosságú, a mai társadalmat közelről érdeklő kérdésszerű előadást. Kívánatos, hogy minél szélesebb körű hallgatósága legyen a nőkérdés ismertetésének.

— **Székely iparosok.** Az inaselhelyezési akciónak eredményeit kívánja számba venni a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara. Az adatgyűjtést széles körben megindította. Köszönettel venné azonban, hogyha a már önállóvá lett iparosmesterek maguk is jelentkezzenek a kamaránál való nyilvántartásba vétel végett. Főlkéri azokat a fiatal iparos mestereket, illetőleg kereskedőket, kik a kamara közvetítése útján nyerték kiképeztetésüket, hogy jelenlegi tartózkodási helyüket levelező-lapon jelentsék be. László Gyula.

— **Polgári fillérestély.** A polgári önképző és segélyező-egylet e hó 13-iki (keddi) fillérestélyén felolvasték Dekán Samu ref. koll. tanár, szavalt Bartók Rózsika, monologot ad elő László Tibor, énekel Török József, dialogot adnak elő Csoma Emma és Hodor Berta zenél a ref. koll. önképző-köri zenekar. Ifj. Rájk József zenekísérettel szavalt. Az estélyt Kiss Erzsike, Rájk Vilma, Petrikó Gyula és Rájk Sándor rendezik. A hushagyó

keddi jelmezés fillérestélyre is nagyban folytak az előkészületek. A meghívókat a napokban küldik szét.

— **Szájdel Zsuzsa** a szerető és szeretett testvér, unokatestvér, nagynéni, jó rokon és barátó e hó 9-én reggel 4 órakor, életének 63-ik évében, a haldoklók szentségének áhitatos felvétele után jobb létre szenderült Székelyudvarhelyt. Temetése a róm. kath. egyház szertartása szerint tegnap délután általános részvét mellett történt meg. Az engesztelő szt. miséldozatot pedig holnap reggel a Szent Ferenc rendiek templomában mutatják be lelkeért az égek Urának.

— **Erdélyrészi kirakó vásárok.** Február 12-én Kovászna, Szászbanyicza, Magyar-gorbó, 14-én Eczel, Hátszeg, Homoródszentmárton, Papolez, Zsibó, 15-én Alsósópor, 16-án Kibéd, Nagyajta, Zahola, 19-én Vámosgálfalva, Csikkarczfalva, Czege, Küküllővár, Szászrégen, 20-án Abrudbánya, Aczina, Bánffyhungad, Tövis.

— **Az O. M. G. E. jutalmai.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület e hó 5-én tartott igazgató-választmányi ülésén, mely Gróf Károlyi Mihály elnöklelte alatt volt, Mutschenbacher Emil titkár javaslatára az Udvarhelymegyei Gazdasági Egyesület által Székelykeresztúron február 29-én és március 1-én rendezendő erdélyi-magyar bikaállítási díjazási céljaira egy 100 koronás bikadíjat és egy bronzérmét engedélyezett. Ez alkalommal az elnök nagy elismeréssel szökt Szilassy Zoltán, az O. G. E. Sz. titkárnak és Buday Barna, a „Köztelek” felelős szerkesztőjének két évtizedes közhasznú és érdemes működéséről, melyet az igazgató-választmány jegyzőkönyvileg elismerve, tiszteletükre később ünnepséget rendez.

— **Firtosváraljai olvasó és dalkör** e hó 24-én énekléssel, szavallattal, monologgal és színelőadással egybekötött táncvigalmat rendez.

— **Miniszteri rendelet a lovakról.** Gróf Serényi Béla földművelésügyi miniszter rendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, a melyben az elcsigázott és nyomorék lovaknak fuvarozásától való eltiltását elrendeli. Nemcsak nagy városokban, de kisebb helyeken is bérkocsisok és fuvarosok olyan lovakat fuvaroznak, hogy szánalom rájuk nézni. Általános megütközést kelt az az embertelen bánásmód, amelyben az elcsigázott lovakat részesítik. Kéheztehet, sőt néha sérült lovaknak kegyetlen ostromozását és végkimerültség következtében azok összeroskadását látja a járótelő. Nem csak humanitárius érzések, de gazdasági szempontok is megkövetelik, hogy ez a kegyetlen bánásmód hatósági uton megakadályoztassék és ha kell, a törvény teljes szigorával is lehetetlenné tétessék. A földművelésügyi miniszter fölhívja a törvényhatóságokat, hogy a bérkocsisok és a teherszállító fuvarosokat ellenőrizze s az intézkedések szigorú megtartására szorítsa.

## Közönség köréből\*

### Kedélyes állapotok

#### a — „pénztár“-nál.

A „pénztár“ a nála megszokott fölényes modorban „az érdekelteket tájékoztat“-ja. Hát én mit csináltam!? Hangot adtam annak a sok keserűségnek, ami város- és vármegyészerte felgyülemlett...

A „pénztár“ azt mondja, hogy a „Székely-Udvarhely“ ez évi 8. számában e helyen bemutatott „felhívás“-át „egyes értelmetlen egyének félremagyarázták“. Hát kérem t. c. „pénztár“, kellett ahhoz magyarázat!? Hiszen, akinek egy cseppnyi sütnivalója van látja, hogy az autonóm jogkörben élő „pénztár“-i tagokat „igenis“ nincs joga

E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére Szerk.

a „pénztár“-nak „szabályszerű módon (értve a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“) maga elé idézni“ — még „azok érdekében“ sem. Aki ezt nem tudja, az ne beszéljen mások „értelmellen“-ségéről. Hanem nézzen a tükörbe — bajuszpedrés nélkül is...

Szóval a „pénztár“ (és tehát nem „hivatal“) elismeri, hogy maga elé idézte a tagokat s ezzel igazolta cselekményének jogtalanságát. Arról azonban nem beszél, hogy milyen módon és modorban tette ezt. Mivel valakit felkérni a szíves megjelenésre (mert csakis ez áll jogkörében a tagok és munkaadók keservesen kiizzadt filléreiből föntartott „pénztár“-nak), vagy pedig valakit „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ beidézni, e között talán mégis van egy kis különbség. Ugy-e kedves „pénztár“? Különbség van, annál is inkább, mivel azt már mindenki tudja, hogy a „pénztár“ avval a nagy hatalommal még sincs felruházva, hogy rendőrséggel maga elé hurcoltassa a tagokat és munkaadókat s így kényszeríttesse a megjelenésre, hogy aztán a pénztár igazgatója perzsa szőnyeggel bevont, mahagoni butorokkal ékesített „hivatalos helyiségében“ szörnyű nagy hatalmat a fogvacogva reszkető tagokkal éreztesse és így vasas marokkal vallomásokat csikarjon ki tőlük; magára öltve a bírótalárt. Nem. Ilyen nagy hatalma a „pénztár“-nak még nincs és valószínűleg nem is lesz egyhamar.

De téves a „pénztár“ ama kijelentése is, mintha a tagok közvetlenül a saját érdekében idéztettek volna meg a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“. Világért se higgye a t. c. „pénztár“, hogy azok a tagok csakugyan annyira „értelmetlen egyének“ és disztíngválni nem tudnának.

Jól tudják a beidéztettek mindnyájan, hogy a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ történt beidézés miért volt a „pénztár“-nak — és nem a tagoknak — szükséges. Azt is tudják, hogy az egészségi állapotuk iránt történt feltűnő érdeklődés, semmiattuk a tagok miatt volt.

Hiszen a szállongó hírek egészen mást igazolnak. Ezek azt állítják, hogy a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ kihallgatott tagokkal az foglaltak jegyzőkönyvbe, hogy egy bizonyos időben tényleg betegek voltak-e és egy bizonyos orvos őket tényleg meglátogatta-e s ha igen: tényleg hányszor.

E kérdésekből mindenki csak egyet következtethet és pedig azt, hogy a „pénztár“ ketségbe merte vonni a benyújtott orvoslátogatási számla adatainak valóságát. Nem gondolva arra, hogy az ilyen eljárással az orvosi kart lebecsüli. Mert még gondolatban sem tételezhető fel olyasmiről, hogy egy orvos — kéteshírű korcsmáros módjára — dupla krétával számítson a pénztárnak. Ezt vármegyénk egyetlen orvosáról sem szabad, nem lehet feltételezni.

De hát a „pénztár“ a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ — úgy látszik — ilyesmit kisütésében is munkálkodik. Csak aztán nehogy mégis „kegyelmi kérvény“ legyen a vége, mert az orvosi becsület igen kényes és nagyon drága, s mivel ilyesmi — hála Istennek — nálunk tényleg van.

Különbben azt már mindenki tudja, hogy akár megidézés, akár másféle dolgokban legyen része a tagok- és munkaadóknak, csak ilyen „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“-féle modort várhatnak a „pénztár“-tól. Sőt úgy értesülök, hogy nemcsak a tagokkal, hanem egyes hatóságokkal szemben is olyan modorban átiratoz a „pénztár“, hogy az illető hatóság vezetői tényleg és méltán felháborodnak.

Semhol sem illik jobban tehát, hogy: aki nem tud arabusni, az ne beszéljen arabusul és „Ne suter ultra cepidam“...

Egyelőre csak ennyit. De azért még van és lesz tovább is. Mert annak a fránya nagy lábón élő „pénztár“-nak meg kell tudnia, hogy nem a tagok vannak érette, hanem épen megfordítva áll a dolog.

ABOLICIONISTA.

Február elején megnyilik —  
Székelyudvarhelyt Kossuth-u. 25. sz. a.

az új férfi és női divatáruház

Nagy választék mindenféle férfi, fiú, női és leányka készruhákban, női kosztümök, pongyolák és különféle bluzokban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatcikkekben.



**H**AT ES FÉL MIL-  
LIÓ vagyon és  
százhuszezer fi-  
zető tagja, négy  
százat meghaladó fiók-  
pénztára és közel 200  
tagesopotja van a  
Magyarországi Munkások  
Rokkant és Nyugdíj-Egy-  
letének (Budapest, VIII.  
József-u. 23.) A magyar  
állam évi 5000 K-aval  
segélyezi. — Mindenki  
tagja lehet 20, 24 vagy  
30 filléres heti tagság  
illeték mellett, a mely-  
lyel szemben tíz év  
mulva, rokkantság ese-  
tén, évi 424 K 50 f,  
509 K 60 f vagy 618  
K 80 f állandó segélyt,  
40 év mulva pedig évi  
624 K, 728 K vagy 884  
K nyugdíjat biztosit  
Ezekon kívül számos elő-  
nyei vannak. Bővebb tá-  
jékoztatás Székelyudvar-  
helyt az állami elemi is-  
kola helyiségében havon-  
ként kétszer, az ELSŐ és  
HARMADIK vasárnap d.  
u. 2-3 óra között sze-  
rezhető. BEIRATKOZÁS  
ugyanekkor van.

## Aspirin

Mint hogy sűrűn előfordul, hogy a valódi Aspirint utánzatokkal helyet-  
tesítik, kérjük az Aspirint csak is az általunk forgalomba hozott

### Aspirin-Tabletta

alakban vásárolni, a melletti lerajzolt eredeti csomagolásban. (1 üvegeső  
20 Tablettával á 0.5 gr. K 1.20).

**Minden Tablettára az Aspirin szó van rábélyegezve.**

Csak is ezen Tabletták nyújtanak biztosítékot a készítmény valódiságáért,  
és minden más mint nem valódi visszautasítandó.

**Aspirint kizárólag eredeti tablettáinkban kérjen.**

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.,  
Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.



Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők  
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás ter-  
mészetadta valódi erdélyi hegyi  
borokban. Hordókban és palac-  
kokban. Kitűnő sajáttermés és  
vörös borek.

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcelán  
és **Régiségeket** megbiza-  
tásból  
azonnal megvásárol, esetleg értékel  
vagy utasítást ad.

**Hagyatéki árveréseken**  
mint vevő résztvesz.  
Arany, brilliáns éksze-  
reket, ezüst tárgyakat  
(tört állapotban is) bár-  
milyen összegre vásárol

**Dietrich Gyula** ötvös-  
mester.  
**Kolozsvárt.**

Levélbeni megkeresésre azonnal vá-  
laszol  
Sürgőnyeim: **Dietrich**  
ékszerész **Kolozsvár**

**B O R!**

Fernengel Gyula székely-  
udvarhelyi bornagykeres-  
kedőnéi

a legjobb minőségben, nagy válas-  
tékban és legelőnyösebb árak mel-  
lett nagyban és kicsinyben kapható.  
A kedvező szüreti kilátásokra való  
tekintetből ármérséklés

**Kiadó lakások.**

Székelyudvarhelyt, Szt. Imre 14  
szám alatt egy emeleti utcai 5 szo-  
bás lakás és egy udvari 3 szobás  
földszintes lakás, hozzá tartozókkal  
együtt kiadó. Értekezni lehet Fekete  
Bénián tulajdonosnál.

**Udvarhelyvármegye Nemes Csa-  
ádjai.** Szerkesztette: Pálmay József.  
Ára füze 16 K. Míg a készlet tart  
kapható: Betegh Pál könyvkiadónlá  
Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállí-  
ott, az egyes családok círcsereive-  
illusztrált mű, igen becses család-  
történeti adatokat tartalmaz

### SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as füzetelésű lap,  
Udvarhelyi és Székelyudvarhelyi  
közönlönye. Megjelenik hetenként  
2 szer. Előfizetési ára félévre  
5 K. Elterjedésével fogva hir-  
detésekre a legalkalmasabb.

**Bele Adria Rákóczy Szt-Istvan Szepesi Ien**  
legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapirok. Ezekon kívül  
közönlönyök és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok,  
leveledpapirok, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel.  
leveledpapirok stb. Nagy választék tájképes  
virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle

**kész nyomtatványok,**

u. m. községi, körjegyzői, szol-  
gábirósági, végrehajtói, ügyvédi,  
lelkészi, iskolai, üzleti és külön-  
féle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVANYRAKTAR

**KÖNYVNYOMTATO- ES  
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET**

**BETEGH PÁL**

**KÖNYV-, ZENEMŰ- ES  
PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, en-  
lyu és minőségű irodai és i-  
nyomtatványok

### PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok,  
vonalzott és rovatos papirok,  
rajzpapirok, írógéppapirok, cso-  
magoló és selyempapirok, má-  
solópapirok, itató-papirok, szűrő-  
papirok, torta- és befőző-papi-  
rok, könyvkötő-papirok és papir-  
különlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyban.  
hangjegypapirok. Sorvezetők.

**Irkák, füzetek,**

jegyzetkönyvek, hangjegyfűze-  
tek, rajzfűzetek, vázlatkönyvek,  
diszminták, szépírási és rond-  
írási minták. Olcsó legyező-fal-  
rajzek, klozet-papirok, szivarka-  
hüvely, szivarka s névjegy-tárcák  
Dohány-ésszivartárcák bőrből és  
fémről. Bőrtárcák, pénzes-erszé-  
nyek, okmány és írománytáskák,

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

### KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, tábla-  
zatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és  
esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések  
stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

**könyvkötészetét**

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-  
tollak, tollszárak, disztollszárak.  
Ironok, fekete, színe  
ironok, notes-ironok, csavariron-  
ok (crayonok), zsebironok, csav-  
arironbetétek, ironvédők, iron-  
hegyezők. Kreták, iskolai, kávé-  
házi és fájelző kreták, színes  
kreták. Tinták, legjobb irodai és  
másoló tinták, színes, vegy- és  
ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték,  
tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok,  
hegedü-iskola, hegedü-alkatré-  
szek. Gramophon és fonográfok,  
lemezek és hengerek. Hang-  
goló-sipok és o-rinák. Mono-  
grammok fehérnemű és level-  
papirjelzésre. Kézi nyomda. —  
Különféle bélyegzők, pecsétnyo-  
mók, pecsétjegyek, pecsétviasz,  
festékpárnák, ostyak. Ajtóablak  
és névfeliratok öntött fémről,  
erdészkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók  
művei, ifjúsági iratok és képes-  
könyvek folyton vannak készlet-  
ben. Tolja Magyar Könyvtár.  
A székelyudvarhelyi középisko-  
láknak és a városi és megye  
elemi népiskoláknak használat  
ban levő összes tankönyvek rak-  
tára Szótárak, térképek, naptá-  
rak, imakönyvek, albumok, em-  
lekkönyvek, üzleti beíró könyvek  
főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-  
lók, jegyzőkönyvek, másoló-  
könyvek, bevásárló könyvek  
zsebkönyvek (notesek), pénztár-  
tömbök (Block), bárcs és szel-  
vénykönyvek.

**Körzők,**

vonalzók, háromszögek, szögme-  
rő, rajzdeszkák, tolltökök, itató-  
deszkák, olaj-s zlesték minden  
szinben. Ecsetek, Irodai és zseb-  
tintatartók, disztintatartók, toll-  
állványok, szivacs-eszéke, író-  
mappák. Legjobb dörzsmézők,  
gummiszalagok. — Rajzszögek,  
szőnyeg szegek, képesok stb.